

ANALIZA VARIJANSE

1. ZADATAK
VISINA 6 SLUČAJNO IZABRANIH STANOVNIKA NA 3 RAZLIČITA
PODRUČJA BILA JE SLJEDEĆA:

Stanovnici	PODRUČJE		
	I	II	III
1	180	170	163
2	190	167	165
3	195	171	173
4	189	168	170
5	192	169	169
6	186	165	166

USTANOVITI UZ 5% RIZIKA DA LI SE POSMATRANA PODRUČJA
ZNAČAJNO RAZLIKUJU U SVOM UTICAJU NA VISINU
STANOVNIKA I, AKO SE RAZLIKUJU, KOJA SU TO PODRUČJA?

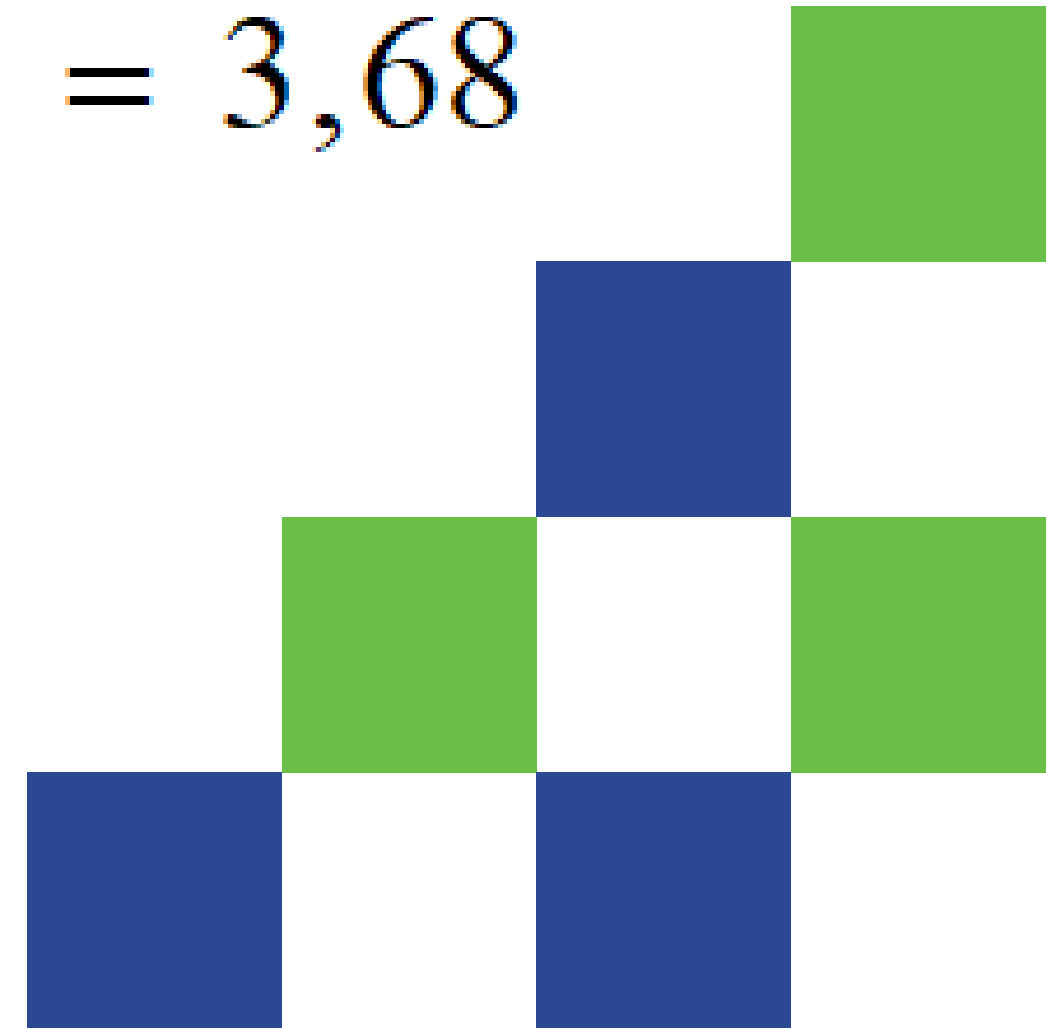
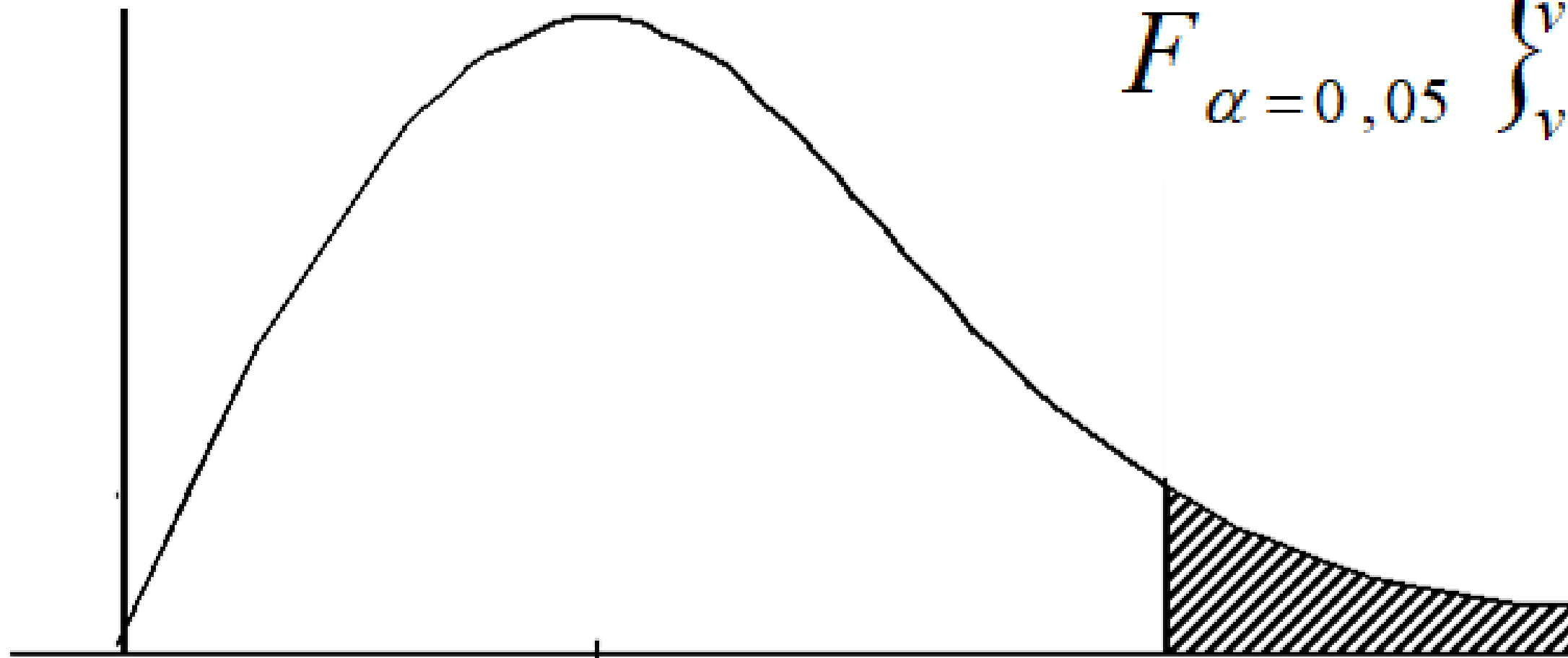

$$H_0 : \mu_1 = \mu_2 = \mu_3$$

H1: aritmetičke sredine bar 2 skupa se međusobno razlikuju

Za testiranje jednakosti varijansi koristimo statistiku F - testa, odnosno Snedekorov raspored. Kritična oblast se nalazi na desnoj strani statistike F rasporeda. Kritična vrijednost će biti:

$$F_{\alpha=0,05} \left. \begin{array}{l} v_1 = r - 1 = 2 \\ v_2 = rn - r = 15 \end{array} \right\} = 3,68$$

Praviloodlučivanjejaglas:

- nultu hipotezu nećemo odbaciti za $F \leq F_{\alpha, v_1, v_2} (= 3,68)$
- nultu hipotezu odbacujemo $F > F_{0,05;2;15} (= 3,68)$

Realizovana vrijednost statistike F testa ćemo dobiti na osnovu odnosa:

$$F = \frac{V_A}{V_R}$$

V_A - faktorska varijansa koju dobijamo kao količnik faktorske sume kvadrata (faktorskog varijabiliteta - S_A) i broja stepeni slobode faktoraske varijanse koji iznosi V₁= r-1 (r - broj uzoraka, n -broj elemenata u uzorku),1

V_R - rezidualna varijansa koja je jednaka odnosu rezidualne sume kvadrata (rezidualni varijabiliteta-S_R) i broja stepeni slobode rezidualne varijanse V₂= rn-r.

Pri izračunavanju ukupnog i faktorskog varijabiliteta (ukupne i faktorske sume kvadrata) ćemo koristiti pojednostavljeni način korišćenjem osobine aditivnosti.

$$V_A = \frac{S_A}{r-1} = \frac{1709,78}{3-1} = 854,89$$

$$V_R = \frac{S_R}{rn-r} = \frac{226}{15} = 15,07$$

$$S_T = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^n x_{ij}^2 - \frac{S^2}{r \cdot n} = 552486 - \frac{3148^2}{3 \cdot 6} = 1935,78$$

$$S_A = \frac{\sum_{i=1}^r S_i^2}{n} - \frac{S^2}{r \cdot n} = \frac{3313560}{6} - \frac{3148^2}{3 \cdot 6} = 1709,78$$

$$S_R = S_T - S_A = 226$$

DO SVIH NEPOZNATIH VRIJEDNOSTI DOLAZIMO POMOĆU RADNIH TABELA...

<u>Stanovnici</u>	I	II	III	
1	180	170	163	
2	190	167	165	
3	195	171	173	
4	189	168	170	
5	192	169	169	
6	186	165	166	<u>Ukupno</u>
S_i	1.132	1.010	1.006	3.148
S_i^2	1.281.424	1.020.100	1.012.036	3.313.560
Ar.sred.	188,67	168,3	167,67	175,06

32400	28900	26569	
36100	27889	27225	
38025	29241	29929	
35721	28224	28900	
36864	28561	28561	
34596	27225	27556	552486

Acti
Go to

Koristeći dobijene vrijednosti faktorske i rezidualne varijanse možemo izračunati realizovanu vrijednost statistike F testa koja će iznositi:

$$F = \frac{V_A}{V_R} = \frac{854,89}{15,07} = 56,73$$

$$F > 3,68$$

ZAKLJUČAK: je u našem slučaju realizovana vrijednost statistike F testa veća od kritične vrijednosti F testa ($56,73 > 3,68$), tj. nalazi se u oblasti odbacivanja nulte hipoteze, odbacujemo nultu hipotezu i zaključujemo uz 5% rizika da se posmatrana područja značajno razlikuju po svom uticaju na visinu stanovnika.

Da bi odgovorili na pitanje koja se područja značajno razlikuju po svom uticaju na visinu stanovnika koristimo metode višestruke komparacije, odnosno Tukey-ev test. Izvodimo ga tako što formulišemo Tukey-ev kriterijum

$$T = Q_{\alpha} \sqrt{\frac{V_R}{n}} = 3,67 \sqrt{\frac{15,07}{6}} = 5,82$$

gdje je Q_{α} kritična vrijednost za $\alpha = 0,05; r = 3; rn - r = 15$

Sad izračunavamo apsolutne vrijednosti razlika aritmetičkih sredina ova 3 uzorka:

$$|\bar{x}_1 - \bar{x}_2| = |188,67 - 168,3| = 20,37 > T^*$$

$$|\bar{x}_1 - \bar{x}_3| = |188,67 - 167,67| = 21 > T^*$$

$$|\bar{x}_2 - \bar{x}_3| = |168,3 - 167,67| = 0,63 < T$$

Ako su dobijene apsolutne vrijednosti razlika aritmetičkih sredina veće od vrijednosti Tukey-evog kriterijuma zaključićemo da se posmatrana područja značajno razlikuju po svom uticaju na visinu stanovnika.

HVALA NA
PAŽNJI!

